

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ
EESTI KEELE JA KIRJANDUSE LEKTORAAT

Kristina Skutšas
LUGEMISE POPULAARSUS KOHTLA–JÄRVE KESKRAAMATUKOGU
LASTEOSAKONNA NÄITEL
Bakalaureusetöö
Juhendaja Maret Annuk

NARVA 2014

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. LUGEMINE JA SELLE TÄHTSUS	6
1.1. Lugemine	6
1.2. Eelnevad lugemise uuringud.....	6
1.2. Lugemishuvi vähenemine	8
1.3. Lugemishuvi äratamine.....	12
2. LASTE LUGEMISE JA RAAMATUKOGU KASUTAMISE UURING	14
2.1. Kohtla-Järve Keskraamatukogu ajaloost	14
2.2. Kohtla-Järve Keskraamatukogu lasteosakonna lugejale suunatud tegevus	15
2.3. Kohtla – Järve Lasteraamatukogu andmete analüüs, võrdlus teiste raamatukogudega	15
2.4. Laste valiku uurimine küsitluse abil	18
3. Kokkuvõtvalt tehtud uuringutest	26
KOKKUVÕTE	29
SUMMARY	31
KIRJANDUS	32
MATERJALI ALLIKAD	33
LISAD	35
Lisa 1. Kohtla-Järve Keskraamatukogu laenutatud raamatud	
Lisa 2. Kohtla-Järve Keskraamatukogu	
Lisa 3. Narva Linnaraamatukogu	
Lisa 4. Tartu Linnaraamatukogu	
Lisa 5. Tallinna Keskraamatukogu	
Lisa 6. Küsimustik õpilastele	

SISSEJUHATUS

Alati võib kohata lapsi, kes ei taha ja kellele ei meeldi raamatuid lugeda. Üha rohkem veedetakse aega arvuti taga. Arvuti kaudu saadakse informatsioon ning elamus kätte tunduvalt lihtsamini ja kiiremini kui raamatust. Paljud lapsed võivad öelda, et arvutist loetakse samuti tekste, kuid see lugemine ei ole võrreldav ilukirjandusliku teksti lugemisega, mida on peetud inimese parimaks vaimseks arendajaks.

Lugemishuvi vähenemine ei puuduta ainult lapsi, vaid ka täiskasvanud on hakanud järjest vähem lugema. Nii kool kui ka lapsevanemad peavad näitama, et lugemine on vajalik ja vähem rõhuma kohustusliku kirjanduse tähtsusele, et lastel ei tekkiks protesti raamatu lugemisel. Sundimise asemel tuleks hakata meelitama, nii et kohustusest saaks soov lugeda.

Autor valis antud lõputöö teemaks “Lugemise populaarsus Kohtla-Järve Keskraamatukogu lasteosakonna näitel”, et välja selgitada, millist rolli mängib lugemine ja raamatukogu laste elus. Eesmärgi täitmiseks püstitati järgmised ülesanded:

- Koguda teoreetilist informatsiooni lugemise kohta.
- Anda ülevaade eelnevatest lugemise uuringutest.
- Selgitada välja, milliseid eesti lastekirjanike teoseid loevad Kohtla-Järve lasteraamatukogu lugejad aastail 2012-2013, ja võrrelda seda Tartu, Narva ja Tallinna Keskraamatukogu laste lugemisega.
- Võrrelda algklassi, põhikooli ja gümnaasiumiõpilaste lugemisaktiivsust.
- Töödelda ja analüüsida kogutud tulemusi ja teha järeldusi.

Uurimismeetodid:

- statistiliste andmete võrdlus;
- küsitlus;
- infopäring raamatukogudelt.

Hüpoteesid:

- Kõige enam laenutatakse neid raamatuid, mida eeldab õppekava (kohustuslik kirjandus).
- Kõige aktiivsemad lugejad on algkooli ja põhikooli õpilased.

Lõputöö autor valis andmete kogumise aluseks kvalitatiivse meetodi ja kvantitatiivse standariseeritud küsimustiku. Valitud meetodiga kogutakse empiirilisi andmeid, mille põhjal viiakse läbi küsitlus ja interpreteeritakse saadud tulemusi. Lõputöö teoreetilise osa koostamisel kasutati info kogumiseks teemakohast kirjandust ja internetiallikaid. Praktilise osa koostamiseks külastas töö autor oma kodulinnas asuvat Kohtla-Järve Keskraamatukogu ja tutvus laenutuste edetabelitega vahemikus 01.01.2012-01.01.2013. Seejärel võttis töö autor ühendust Kohtla-Järve 1. Keskkooli õpetajaga, kellele jagas küsimustiku, kus töö autor soovib teada, kui palju õpilasi külastab raamatukogu ja mis eesmärgil. Küsitluse valimi moodustasid 38 õpilast, neist 14 õpilast vanuses 17-18 õpivad 11.klassis ja 24 õpilast vanuses 12-14 õpivad 7.klassis.

Küsimustik koosnes 17 küsimusest, mis esitati paberkandjal. Teema valikul lähtus diplomand võimalusest omandada täiendavaid teadmisi ja rakendada saadud tulemusi edaspidises töös.

1. LUGEMINE JA SELLE TÄHTSUS

Peatükk annab ülevaate lugemisest ja selle tähtsusest: mis on lugemine, annab soovitusi kuidas lugemisoskust arendada. Seejärel vaadeldakse erinevate uuringute põhjal õpilaste lugemisharjumusi.

1.1. Lugemine

Lugemisega saavad inimesed tunda naudingut huvitavast kirjutatud ilukirjanduslikust tekstist, saavad omaenese fantaasiat rakendada ja samas olla kursis erinevate sündmustega. Inimesed, kes loevad suurema osa ajast on nende jaoks avatud rikas keelekeskkond, kus nad saavad lühikese aja jooksul veeta aega meeldivas õhkkonnas ja samuti rikastada keelt ilma pingutuseta. (Kärtner 2000: 7) Lugemine on ka elutähtis oskus, mis on iga päeva hädavajalik osa. Lugemise abil inimene täiendab oskusi ning annab parema elukvaliteedi ja aitab vähendada stressi (National.....2008).

Lugemine arendab keelelisi oskusi, eneseväljendust, õpetab nii meie sisemise ilma kui ka välise maailma kohta palju. Lugemine aitab meil paremini toime tulla igapäevaelus, aitab meil omandada paremini võõrkeeli ja lugeda eri raskusastmega teksti ja sellest ka aru saada. Sudokode ja ristsõnade lahendamisel aitab meil säilitada vanemas eas head mälu, mis eeldab ka lugemist. (Korsten 2009)

1.2. Eelnevad lugemise uuringud

Koolis valmistab suurt raskust funktsionaalne lugemine, mis nõuab tekstist arusaamist. Funktsionaalse lugemisokuse puudumisel on õpilastel eksami hinne madalam, kuna nii keemia, matemaatika kui ka füüsika nõuab ülesandest arusaamist. Funktsionaalse lugemisoskuse puudumise põhjuseks on toodud arvutiajastu pealehakkamist, kuna tekstid on teistsugused ja ei toeta funktsionaalset lugemisoskust. (Jaagant 2010)

Nagu näitavad 2009. aasta Pisa uuringu tulemused, ei ole noorte lugemisoskus eriti hea. Näiteks Eesti 15-aastaste õpilaste keskmine tulemus funktsionaalses lugemises oli 501 punkti, millega Eesti on maailma 67 riigi hulgas 13.kohal. Ilukirjandust lugevate õpilaste keskmine tulemus on 531 punkti ja nende laste tulemus, kes ilukirjandust ei loe, on 493 punkti. (Puksand 2011)

Lugemist peab ajaraiskamiseks ligi veerand õpilastest ja koguni kolmandik eesti õppekeelega poistest. Pisa tulemusi võib oluliseks pidada või mitte, kuid see on kõige

ulatuslikum värske uuring õpilaste lugemishuvi kohta. Funktsionaalse lugemisoksusega lapsed näevad lugemises pigem sundust, selle asemel, et mõnu tunda. (Peegel 2010) Pisa 2012 uuringus osales 510 000 õpilast 65 riigist. Eestist osales uuringus 15-aastastest õpilastest 5867 õpilast (PISA uuring 2012).

Õpilaste keskmised tulemused funktsionaalses lugemises 2012.aastal on 516 punkti, mis näitab et lugemistulemus on paranenud. Kui 2006. ja 2009.aastal oli keskmine tulemus 501 punkti, järelikut kasvas lugemisoskus 15 punkti võrra. Eesti ja vene õppekeelega koolide tulemused lugemises erinevad. Eesti keeles õppivate noorte tulemus oli 524 ja vene keeles 488 punkti. Vene õppekeelega koolide õpilaste tulemused lugemises on võrreldes 2006.aastaga tõusnud 38 punkti. Samuti on suur erinevus poiste ja tüdrukute funktsionaalses lugemisoskuses, mis näitab et poiste funktsionaalne lugemisoskus on nõrgem kui tüdrukutel. Poiste tulemused lugemises on 44 punkti võrra madalamad, mis on võrreldav koolis ühe aasta õppimisega. (PISA uuring 2012)

Sotsiaal- ja turuuuringute firma Saar Poll on viinud kahel korral läbi kultuuritarbimise uuringu. Uuringu käigus uuriti elanike lugemist ja raamatukogu kasutamist. Esimene uuring toimus 28.mai-6.juuni 2003.a. Tegu oli üleriigilise küsitlusega, kus suulise intervjuu vormis küsitleti 1500 inimest vanuses 15-74 aastat. Selgus, et umbes kümnendik elanikkonnast (12%) ei ole viimase aasta jooksul ühtegi raamatut lugenud, 32% elanikest luges viimase aasta jooksul 4-10 raamatut, 23% 1-3 raamatut, 13% 11-20 raamatut ning 17% luges rohkem kui 20 raamatut. Selgus ka see asjaolu, et viimase 12 kuu jooksul on raamatukogusid külastanud veidi üle poole Eesti elanikest (55%). Tulemusest selgub, et kõige rohkem külastatakse kodulähedasi linna- või vallaraamatukogusid. (Saar 2003)

2006.aasta uuring haaras kõiki Eesti regioone. Kokku küsitleti 1503 inimest vanuses 15-74 aastat. Võrreldi 2003.aasta käesolevaid andmeid. Uuring näitas, et viimase aasta jooksul on vähemalt ühe raamatu läbi lugenud 81% Eesti elanikest. 2003.aastaga võrreldes on aga raamatute lugemine Eesti elanike seas mõnevõrra vähenenud. Viimase 12 kuu jooksul on raamatukogusid külastanud veidi üle poole elanikkonnast ehk 58%. 2003.aastaga võrreldes ei ole raamatukogude külastamine oluliselt muutunud. (Saar 2003)

Statistikaamet aga viis 2009.aasta aprillist kuni 2010.aasta märtsini läbi ajakasutuse uuringu, milles osales 7000 inimest. Andmeid koguti päevikumeetodil ehk leibkonnas täitsid iseseisvalt ajakasutuse päevikut vähemalt 10-aastased liikmed ühe argipäeva ja nädalavahetuse ühe päeva kohta. Tegevusi sai kirja panna 10-minutilise intervalliga. Eelmine uuring toimus 2000.aastal ja selgus, et kümne aastaga on raamatuhuviliste osatähtsus kümnendiku suurenenud. (Kommel 2010)

Ajakasutuse uuringu andmetel loeb 10-74 aastastest Eesti elanikest aasta jooksul töö või õpingute tõttu raamatuid 23% ning 52% teeb seda muul põhjusel. Neljandik elanikest ei ole viimase aasta jooksul raamatuid lugenud. Tööealistest elanikest (20–64-aastased) viiendik loeb aastas 1-3 raamatut. Neid, kes loevad 4-7 raamatut on umbes 19%, 12% loeb kuni 12 raamatut ja 23% loeb rohkem kui 12 raamatut aastas. (Kommel 2010)

TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi 2011. aasta küsitlusest selgub aga, et lugemine on vähenenud nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste seas vanuses 15-74. Kui 2002.aastal luges regulaarselt 71% inimestest, neist eestlased 28% ja mitte – eestlased 43%, siis 2011.aastal luges 49%, eestlased 24% ja mitte-eestlased 25%. Töö- või huvialase kirjanduse lugemine moodustas 61% 2002.aastal ja 2011.aastal ainult 41%. (Vihalemm 2014: 422 – 449)

TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi 2011. aasta küsitluse järgi kasutatakse e-raamatuid Eestis väga vähe. Ainult 5% vanuses 15-74 ja 23% tahaks seda teha. Samuti küsitlus näitas, et lugemisaktiivsus on naiste hulgas palju suurem kui meeste puhul: 27% naistest ja meeste seas 18%. Lugemisaktiivsus on suurem kesk- ja vanemaealiste hulgas kui noorte hulgas. Vanuses 15-19 on lugenud vähemalt aasta jooksul üle kümne raamatu 20%, mitte ühtki raamatut pole lugenud aga 11%. Huvialast kirjandust pole üldse lugenud 35%, sageli loeb 13%. (Vihalemm 2014: 422 – 449)

1.2. Lugemishuvi vähenemine

Ilukirjanduse vähenemise põhjuseks võivad olla järgmised asjaolud: raamatud on kallid, lugemine muutus ebapopulaarseks, arvuti ja teleri vaatamine on laste jaoks huvitavam (Mallene, Vaikmäe 2010: 5). Arvuti taga veedetakse suurem osa oma ajast. Peale kirjaliku suhtluse loevad õpilased arvutist veel tekste huvitavast valdkonnast, mõned

otsivad ka informatsiooni, mis on seotud õppimisega ja samas püüavad jälgida uudiseid. (Puksand 2011)

Priit Kruus toob ajakirjas “Keel ja Kirjandus” näite 15-aastasest lugejast, kes on täiesti võimeline aru saama väitest “Noored ei loe”, mida on erinevates meediakanalites kuulda. 15-aastane laps hakkab mõtlema, et ta ei loe raamatuid. Ta tunneb pidevat survet, teda torgivad vanemad ja tema pärast tunneb sügavat muret päevalehe kultuurikolumnist. Korduvalt on noor kuulnud televisioonist või lugenud ajalehest, et temasugused ei oska ka korralikult kirjutada, ta on ekraanilt näinud, kuidas tuntud ekspertide vestlusring üritab välja mõelda, mida temaga ometi ette võtta. Noor inimene saab lõpuks teada, et ta on kitsa silmaringiga, ei suuda keskenduda pikematele tekstidele ning talle meeldivad ainult plahvatused ja vampiirid (ekraanil, mitte raamatus). Lugemise pooldajad pole arvestanud sellega, et kellegi kohta negatiivset sõnumit levitades tema negatiivsust ainult kinnistatakse, isegi kui eesmärgiks on vigadele ja puudustele osutades seisust parandada. (Kruus 2010: 928)

“Täiskasvanute seas on lugemise populaarsus ka langenud. Noored võivad veel kuidagi olukorra päästa, täiskasvanute lugemisharjumuse pole kellegi võimsuses. Näiteks noored ei usu, et lugeda romaani “Isa Goriot” võib olla sama nauditav, kui näiteks veeta see aeg mängides arvuti taga. Levinum põhjendus, miks noored peavad lugema raamatuid on seotud kohustuse kirjandusega: raamatuid loevad “haritud inimesed”, “kultuurne inimene mõistab kirjandust” ning lugemisest sõltub kaudselt meie rahva ning laiemas mõttes euroopaliku mõttelaadi edasikestmine”. (Kruus 2010: 929)

Jaanus Vaiksoo, Eesti kirjandusteadlane, õpetaja ja lastekirjanik, arutleb lugemise vähesuse üle, tema jaoks on see pöördumatu protsess ja endisaegset lugemismahtu kooli tasandil ei saavutata enam kunagi. Vaiksoo arvates oleme lugemisest ja lugemise vajadusest rääkinud suhteliselt palju. Vanemad aga kurdavad, et lapsed ei loe ja õpetajatelt küsitakse nõu, mida teha, et lapsed hakkaksid lugema, kuid õpetajad pole arstid, kes suudaksid leida hädadele leevendust, aga samas ei tea isegi mingit imerohtu, mis toimiks. Õpetajad võivad vaid soovitada, et lugeda eakohaseid, põnevaid ja hästi kirjutatud raamatuid. Lugemishuvi tekib eeskuju kaudu, kui laps kuuleb väiksest saati lugusid, kui ta tajub, et asi on huvitav, kui ta näeb, et kodus ka vanemad loevad, mitte ei sunni ainult lapsi lugema. Kahjuks pole koolis lastele eeskujuks õpetaja, kuna suure töökoormusega pole suuteline lugemishuvi äratada. Kui näiteks eesti keele õpetajal on

klassis umbes 32 õpilast, siis sellise seltskonnaga ei saa rääkida mingist lugemishuvi äratamisest, loovuse ja väljendusoskuse arendamisest. (Vaiksoo 2012)

Nii selgus ka Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuses läbiviidud küsitluste tulemusena, et laste kodus on vaid neljandik-viiendik selliseid, kus vanematel on pidevalt mõni raamat lugemisel ja kolmandik vanemaid loeb ainult ajakirjandust ning tööks vajalike materjale. (Vallik 2006: 6)

Kärtneri arvates samuti kahaneb ka õppijate lugemus, mille üheks põhjuseks on visuaalse meedia pealetung ja teiseks põhjuseks on õpetaja ja õpiku oskamatus tõttu lugemisrõõmu ja –huvi alal hoida. Tekstid, mis esitatakse raamatutes on laste jaoks pikad ja igavad ja näiteks koolis kasutatakse samu lugemisülesandeid (näiteks loe lause/ lõik ette ja tõlgi, loe ja vasta küsimustele jne). Paljudele õpilastele ei meeldi teadmiste ehk mälukontroll, millega testitakse seda, kui palju ja mida õppijale lugemise ajal meelde jäi. Lugemist ei vaadelda kui iseseisvat oskust, vaid kui vahendit teadmise saamiseks. (Kärtner 2000: 9)

Daniel Pennac, menukas prantsuse romaanikirjanik, kelle rahvusvaheliselt tuntuim teos on lugemisele pühendatud essee “Nagu romaan”, lähtub oma kogemustest kooliõpetajana ja lapsevanemana, et kritiseerida arusaamisi laste lugema õpetamisel. “Algul ei sunnitud lugema, vaid mõtlesime lugemise mõnule. Peamine viga, mida teevad vanemad, on lugema sundimine, vanemad ei saa aru, miks lapsed ei taha lugeda. Tegusõna “lugema” ei kannata käskivat kõneviisi. Kui lapsed ei loe, siis püütakse kasutada jõuvõtteid ja keelata näiteks telekavaatamist.” Daniel Pennac leiab, et lugemishuvi vähenemises ei ole süüdi uue tehnoloogia kasutuselevõtt, vaid vanemate ja õpetajate meetodid. (Pennac 2010) Ka Astrid Aus arvab, et lugemishuvi kadumises on süüdi kohustuslik kirjandus, mida tuleb teatud tähtjaks läbi lugeda. Tuleks rohkem arvestada laste huvisid ja vanust ja lugema rohkem tänapäevaseid teoseid noorte elust. (Aus 2006: 24)

Aidi Vallik, andes intervjuud Õpetaja Lehes teemal “Hea lasteraamatu fenomen”, kõneleb sellest, et vesteldes teismelistega on sagedasti kuulda neid kaebamas, et teismeliste raamatuteski tunnevad nad puudust piltidest. Lastekirjaniku arvates on see üheks lugemise vähenemise ja audiovisuaalse kommunikatsiooni pealetungi ilminguid.

Eri vanuses lastel on raamatupiltidel erinevad ootused. Need puudutavad nii kujutiste suurust, detailirohkust pildil, illustratsioonide mahtu kui ka värvikasutust. (Vallik 2008)

Gianni Rodari, itaalia kirjanik ja ajakirjanik, on pannud kirja 10 moodust, kuidas panna laps raamatut vihkama (viidatud Mürsepa 2003 järgi):

1. Ohi ja hädalda, kui laps ei loe.
2. Sunni laps lugema.
3. Käsi lapsel lugeda raamatut, mis teda ei huvita.
4. Nõua, et laps loeks raamatu algusest lõpuni läbi. (Täiskasvanu tohib igava raamatu pooleli jätta).
5. Jäta laps raamatuga üksi (s.t ära kuula tema arvamust sellest, mida ta luges).
6. Kommenteeri ise raamatu iga üksikut osa (mida selle või teisega on öelda tahetud).
7. Muuda lugemine õppetööks (kui loetud see ja see, siis tohid meelt lahutada või saad autasu).
8. Tarvita raamatut õppevahendina (nopi tundeelamusest ja seiklusest välja see, mida alaliseks kõrva taha panna).
9. Sunni last kommenteerima loetud raamatut.
10. Valid ise raamatu lugemist, eelkõige laste nähes. (Mürsepp 2003: 79)

Vaadeldes neid 10 moodust võib järeldada, et õpetajad ja vanemad järgivad neid samu põhimõtteid. Millegipärast nad on unustanud, et sündimisega ei saavutata head tulemust. Autorite seisukohalt on näha, et probleem on selles, et lapsi püütakse sundida lugema kohustuslikku kirjandust. Lapsed peavad nautima lugemist, kuid kahjuks keegi ei arvesta sellega, et antud kohustuslik raamat nõuab lastelt igasuguseid ülesandeid lahendada (nt sisukontroll) ja seetõttu laps ei saa nautida loetavat raamatut.

Tiit Hennoste arvab, et raamatu vähenemise põhjuseks võib süüdistada ka digiraamatuid. Kui vaadelda tänapäeva siis on näha, et raamat muutub ja raamat läheb e-lugemisse järjest suurema hooga. Lugeriraamatut müüakse rohkem kui paberramatut. Näiteks, kui tuleb õhtul mõte, et loeks mõnda kirjaniku uut romaani ja pood on suhteliselt lähedal, siis mõned käivad seal, või kui poes on raamat otsas, siis jookseme raamatukokku, kus öeldakse, et järjekord on kaks kuud. Lugeri jaoks aga pole olemas järjekordi või uut trükki ja kodunt ei pea ka lahkuma. Piisab vaid kirja saatmisest ja raamat on juba meie ees. (Hennoste 2011)

1.3. Lugemishuvi äratamine

Andre Maurois nimetab neli tähtsamat lugemise reeglit:

- 1) parem tunda põhjalikult paari lemmikautorit kui pealiskaudselt suurt hulka erineva väärtusega kirjanikke;
- 2) klassikutele tuleb anda lugemisvaras väärikas koht;
- 3) õppida valima endale kohast lugemist (leida oma kirjanikud);
- 4) lugemiseks mõeldud aeg tuleb teha enda jaoks väga eriliseks (luua hardumusatmosfäär). (Maurois 1998: 1-2)

“Tunni lõpus võiks teha näiteks kokkuvõtteid tunnist ja tekstist, selgitada, kas midagi jäi arusaamatuks, korrata ja kinnistada õpitut ja küsida õpilastelt tagasisidet teksti ja tunni kohta. Selline tunni ülesehitus toetab lugemisoskuse kui iseseisva ja eluks vajaliku oskuse arendamist”, soovitab Kärtner. (Kärtner 2000: 31)

Priit Kruus näitab, kuidas noori kaasata lugemisse. Näiteks Balzaci “Isa Goriot” võiks olla sissevaade XIX sajandi sotsiaaltärgustikku, kus oleks põnevalt esitatud tegelaste profiilid ja nende omavahelised suhted. Tegelasi ja tegevuspaiku kirjeldatakse fotograafilise täpsusega, autor viib lugeja põnevasse virtuaalsesse labürinti. Kruusi arvates võiks selline maailm olla e-võrgustikus nagu näiteks Facebook, mida väga paljud kasutavad. Kümneaastane oskab juba mängida strateegilisi arvutimänge, mis nõuavad detailide koondamise, tegelaskujude tundmise ja liigitamise ja virtuaalse ruumilise mõtlemise oskust. Kruus paneb tähele, et kõikides arvutimängudes ei ole visuaalia vilkuva ja liikuvana valmis tehtud, vaid mängija peab toimuvat oma peas ruumiliselt ette kujutama. Oluline on viia noored kurssi selle raamatuvälise maailmaga, milles noored elavad ja proovida leida selles maailmas kokkupuutepunkte teostega, mida soovitakse neile pakkuda. (Kruus 2010: 930)

Eestis tegeldakse laste ja noorte lugemisharjumuste kujundamisega üsna palju, mida toetavad mitmed Eesti Lugemisühingu projektid: eelkooliealisi ja algklassilapsi suunab raamatute juurde üle-eestiline “Lugemispesa” projekt, põhikooliõpilaste lugemisharjumusi kujundab arvutikeskkonna kaasabil projekt “Lugeda on mõnus”. Projekti “Lugeda on mõnus” eesmärgiks on õpetada lapsi arvutit kasutama ja arvutite vahendusel püütakse meelitada eelkõige poisse lugemise juurde. Püütakse laste

lugemishuvi säilitada. Kasutades kaasaegset tehnikat proovitakse pakkuda lastele põnevaid väljakutseid lugemiseks. Kasutades suhtluskeskkondi, näiteks Facebook, kus toimub suhtlus, kuhu laetakse erinevaid töid, näiteks PowerPoint esitlusi, oma lugemispäevikuid, mida blogi vormis peetakse või luuakse erinevatele kirjandusteoste tegelastele Facebooki maailmad, kus tegelased omavahel suhtlevad ja raamatuelu edasi elavad. (Projekt “Lugeda on mõnus” 2013)

Mõlemad projektid on saanud väga kõrge rahvusvahelise tunnustuse, Rahvusvahelise Lugemisühingu autasu Euroopa Innovaatiline Lugemisprojekt (Puksand 2011). Samuti lapsed saavad kasutada 1. detsembril 1997 avatud Eesti Lastekirjanduse Keskust. Eesti Lastekirjanduse Keskuses tutvustatakse Eesti lastekirjanikke ja illustraatoreid ning nende loomingut, korraldatakse ka koostöös kirjastustega käsikirjade võistlusi, et innustada Eesti autoreid looma uusi ja kõrgetasemelisi teoseid lastele ja noortele. Eesti Lastekirjanduse Keskus korraldab iga kahe aasta tagant Nukitsa konkursi, kus lapsed ise valivad viimase kahe aasta parima raamatu ning selle põhjal selgitatakse välja populaarseim lastekirjanik ja lasteraamatukunstnik. Esimene “Nukitsa” konkurss oli 1992. aastal. (Eesti Lastekirjanduse Keskus)

Kokkuvõtteks loetud teooria põhjal võib öelda, et lugemishuvi vähenemisega on seotud arvutid ja internet, televiisor ja muud tehnoloogilised vahendid, mis muudavad noorte maailma väga atraktiivseks. Lugemine aga eeldab keskendumist ja kujutlusvõime rakendamist, mis nõuab noorelt pingutamist. Lugemise vähenemises võib süüdistada ka täiskasvanuid, kuna järjest vähem on kodusid, kus mõistetakse lugemise tähtsust. Kuid just esimene kokkupuute raamatuga peab algama kodust. Lugemisvara soovitamisel on lastevanemate ja õpetajate mõju kõige suurem.

2. LASTE LUGEMISE JA RAAMATUKOGU KASUTAMISE UURING

Selles peatükis antakse ülevaade Kohtla-Järve Keskraamatukogu ajaloost, tegevusest ja võrreldakse 2012-2013 laenutuste edetabeleid teiste lasteraamatukogudega, vaadeldakse laste valikut küsitluse põhjal ja tehakse järeldusi.

2.1. Kohtla-Järve Keskraamatukogu ajaloost

Kohtla – Järve Keskraamatukogu asutati 1947.aastal linnaraamatukoguna, kuna põlevkivitööstuse arenemisega oli Kohtla-Järve saanud 1946.aastal linnaks. Raamatukogu oli hädavajalik, kuna elanike arv tõusis pidevalt ja ulatus peagi üle 4000. Järve valla avalik raamatukogu asutati 1. jaanuaril 1921.aastal Järve valla koolivalitsuse poolt. Sõja ajal aga sai Järve valla raamatukogu kannatada ja osa raamatuid hävis tules. Raamatukogu esimesed ruumid olid linna täitevkomitee hoones 32 ruutmeetri suuruses toas. Järgmisel aastal aga kolis raamatukogu omaette hoonesse, kus neljas toas oli kogupind 125 m². Avati väike lugemistuba, kuhu oli tellitud 6 ajalehte ja 7 ajakirja. Aastast 1967 hakati nimetama linnaraamatukogu keskraamatukoguks (Kohtla-Järve Keskraamatukogu).

1972.aastal nähti ette linna raamatukogude üleminek tsentraliseeritud süsteemile ja selleks vajati täiendavaid ruume, kuna keskraamatukogu juurde loodi komplekteerimis- ja töötlusosakond. Haruraamatukogudel jäi tänu sellele tehnilist tööd vähemaks. Kirjanduse soetamise ja töötlemise eest hakkas hoolt kandma vastloodud osakond. Keskkataloogi koostamisega saadi hea ülevaade raamatukogudes leiduvast kirjandusest. Samal aastal hakati keskraamatukogule komplekteerima heliplaate. Raamatukogudevahelise laenutuse efektiivsemaks muutmiseks võeti kasutusele teletaip. Lugemissaali avamisega kuulus sinna konverentsisaal, muusikatuba ja avalik internetipunkt. Internetiühenduse aga lugemissaal sai 1999.aastal septembris, kui Avatud Eesti Fondi toel avati esimene avalik internetipunkt linnas (Kohtla-Järve Keskraamatukogu).

Aastakümnete jooksul toimunud muudatuste järel on tänane keskraamatukogu lasteosakonna ja lugemissaali ning 6 haruraamatukoguga varamu, mille kogudes on üle 436 tuhande üksuse. 2007.aastal külastas 9340 lugejat linna raamatukogusid 161150 korral ja neile laenutati koju 654189 teavikut (Kohtla-Järve Keskraamatukogu).

2.2. Kohtla-Järve Keskraamatukogu lasteosakonna lugejale suunatud tegevus

Lasteosakonnas teenindatakse koolieelikuid, põhikooli õpilasi, aga ka täiskasvanuid, kes tegelevad lastega ning vajavad oma töös lastekirjandust, näiteks pedagoogid, lasteaiaõpetajad. Lasteraamatukogus saab raamatuid, ajakirju laenutada 52 000 eksemplari suurusest kogust. Vajaliku raamatu leidmiseks on abiks raamatukoguhoidjad, samas võib kasutada katalooge, kartoteeke ja arvutit. Lasteraamatukogus on olemas ka lugemissaal, kus saab uurida aime- ehk tarkuseraamatuid, otsida materjali referaadi jaoks, lugeda ajalehti ja ajakirju. Lugemissaalist kirjandust ei laenutata. Nooremale koolieale on eraldi tuba lauamängude mängimiseks ja audio ning videode kuulamiseks ja vaatamiseks. Igal neljapäeval kell 15 on võimalik kuulata muinasjutu- või muud kassetti nii eesti kui ka vene keeles. Samuti on raamatukogus pidevalt väljas raamatunäitused uudiskirjandusest, mitmesugused isiku- ja teemanäitused. Lasteaialastele ja õpilastele korraldatakse aga tutvumiskäike raamatukogusse ja viiakse läbi raamatutunde, mille läbiviimiseks on vajalik kokku leppida aeg ja teema eelnevalt telefoni teel. (Kohtla-Järve Keskraamatukogu)

2.3. Kohtla – Järve Lasteraamatukogu andmete analüüs, võrdlus teiste raamatukogudega

Informatsiooni antud tööks saadi Kohtla-Järve Lasteraamatukogu juhatajalt. Uuring viidi läbi Ida-Virumaa Kohtla-Järve 1. Keskkoolis. Küsitluse valimi moodustasid 7. ja 11.klassi õpilased.

Uuringu läbiviimiseks külastasin Kohtla-Järve Keskraamatukogu, kus sain tutvuda nii eesti- kui ka venekeelsete raamatute laenutuste edetabelitega. Kohtla-Järve Keskraamatukogu eesti ja venekeelsete raamatute laenutuste edetabel on esitatud Lisas 1. Töö autor soovis vaadelda ajavahemikus 01.01.2012-01.01.2013 laenutatud raamatuid ja seejärel võrrelda neid Narva Keskraamatukoguga, Tartu Linnaraamatukoguga ja Tallinna Keskraamatukoguga. Raamatukogu on püüdnud kajastada edetabelis lugejate kategooriaid. Ajavahemikus 01.01.2012-01.01.2013 on kõige rohkem laenutatud Kohtla-Järve Keskraamatukogu lasteosakonnas koolieelikute ja algklasside õpilaste seas Egner Thorbjorni raamatut “Sööbik ja Pisik”, 77 korda. Põhikooli õpilased aga on võtnud Aidi Valliku raamatut “Kuidas elad, Ann?”, 74 korda. Kolmandal kohal on Jaan Rannapi

“Nublu”, mida on võetud 59 korda, peamised laenutajad olid algklasside õpilased. Eestikeelseid raamatuid on kokku laenutatud 1004, neist koolieelikud ja algklassiõpilased on võtnud 630 raamatut ja põhikooli õpilased 374. Venekeelseid raamatuid on võetud 892. Kokku on laenutatud nii eesti kui venekeelseid raamatuid 1896. Eesti laste lemmikautorid on Astrid Lindgren ja Otfried Preussler. Põhikooli õpilaste kõige loetum raamat on Aidi Valliku „Kuidas elad, Ann?”. Vene õpilaste seas on kõige loetum raamat Eno Raua „Sipsik”.

Kui võrrelda külastavuse tihedust, võib järeldada, et koolieelikud ja algklassi õpilased külastavad raamatukogu sagedamini kui põhikooli õpilased. Samas võib järeldada ka seda, et eestikeelseid raamatuid võetakse rohkem kui venekeelseid raamatuid. Vene õpilaste seas külastavad raamatukogu tihedamini algklassiõpilased, nende poolt oli võetud 639 raamatut ja põhikooli õpilased on võtnud 253 raamatut.

Uurides andmeid ajavahemikus 01.01.2013-07.11.2013 (vt Lisa 2), oli eestikeelsete raamatute seas kõige populaarsem raamat Jaan Rannapi "Nublu" ja Eno Raua "Kalevipoeg". Rõõmustas see fakt, et kui ajavahemikus 01.01.2012-01.01.2013 külastasid raamatukogu tihedamini algklassiõpilased, siis nüüd olid enamus külastajaid põhikooli õpilased. Sel perioodil oli võetud 740 eestikeelset raamatut. Nendest algklassiõpilased on võtnud 347 raamatut ja ülejäänud 393 on põhikooli õpilased. Vene õpilaste poolt oli võetud 845 raamatut, neist 625 laenutasid algklassiõpilased ja 220 raamatut oli laenutatud põhikooli õpilaste poolt. Venekeelseid raamatuid on sel perioodil võetud võrreldes eelmise aastaga rohkem. Kokku laenutati ajavahemikus 01.01.2013-07.11.2013 nii eesti kui ka vene laste poolt 1585 raamatut. Võrreldes eelmise aastaga oli võetud 311 raamatut vähem.

Võrreldes Narva ja Kohtla-Järve Keskraamatukogu laenutuste tabelit, võib järeldada, et kuna Narvas on rohkem vene rahvusest lapsi, siis on arusaadav, et seal võetakse rohkem venekeelseid raamatuid. Narva Keskraamatukogu eesti ja venekeelele laenutuste edetabel on toodud Lisas 3.

Narva Keskraamatukogus on laenutatud ajavahemikus 01.01.2012-01.01.2013 kokku 1248 raamatut, neist eestikeelseid raamatuid 437 ja venekeelseid 811 raamatut. Narva Lasteraamatukogus oli 2012. a kõige populaarsem raamat Eno Raud „Sipsik”, mida oli võetud 65 korda. Eesti autorite raamatuid on võetud lugemiseks Narva

Keskraamatukogus 676. Nii nagu Kohtla-Järve Keskraamatukogus on ka Narva Keskraamatukogus kõige populaarsem raamat vene keeles Eno Raua „Sipsik”.

Vaadeldes Tartu Linnaraamatukogu laenutuste edetabelit (vt Lisa 4) võib järeldada, et nagu ka Kohtla – Järve Keskraamatukogus ja Narva Keskraamatukogus on kõige enam loetud autorid Eno Raud ja Aino Pervik. Sama on ka Tallinna Keskraamatukogus (vt Lisa 5). Analüüsides neid raamatukogusid võib järeldada, et kõige populaarsemad raamatud, mida loetakse, on järgmised:

1. Egner Thorbjorn „Sööbik ja Pisik”
2. Eno Raud „Sipsik”
3. Eno Raud „Kalevipoeg”
4. Aino Pervik „Kunksmoor”
5. Jaan Rannap „Nublu”

Populaarsemad autorid raamatukogudes on järgmised:

1. Eno Raud
2. Astrid Lindgren
3. J. K. Rowling
4. Aino Pervik
5. Andrus Kivirähk
6. Egner Thorbjorn
7. Eduard Bornhöhe
8. Aidi Vallik
9. Jaan Rannap

Samas mõned autorid nagu näiteks Aino Pervik, Eno Raud, Astrid Lindgren ja Oskar Luts on väga populaarsed kirjanikud ka vene laste seas, nende teoseid loetakse vene keeles.

Samuti soovis töö autor vaadelda antud andmete põhjal, millises linnas loetakse rohkem raamatuid, selleks külastas töö autor statistikaameti kodulehekülge, vaatles andmeid rahvaarvu kohta vanuses 6-14 ja võttes arvesse 25 raamatut, et arvutada raamatute protsenti, saades teada, kus loetakse rohkem raamatuid. Valitud linnad olid Tallinn, Tartu, Narva ja Kohtla-Järve (STAT 2011). Andmed on kajastatud Tabelis 1.

Tabel 1. Lugemise populaarsus raamatukogudes 2012-2013

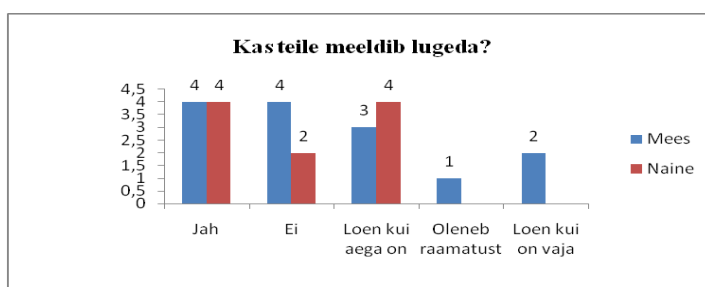
Linnad	Lapsed vanuses 6-14 aastased	Võetud raamatud	Protsentides
Tallinn	28702	14562	50,7
Tartu	7766	6294	81
Narva	4983	1248	25
Kohtla - Järve	2999	1701	56,7

Nagu näha siis rahvaarvu kohaselt võetakse raamatuid rohkem Tartus, mis moodustub 81%, teisel kohal on Kohtla-Järve lasteraamatukogu, mis moodustub 56,7 %, kolmandal kohal on Tallinn 50,7% ja seejärel Narvas on vaid 25%, kes käib võtmas lasteraamatuid.

2.4. Laste valiku uurimine küsitluse abil

Lõputöö autor soovis teada gümnaasiumi õpilaste lugemiseelistusi ja suhtumist raamatukogudesse võrreldes põhikooli õpilastega. Selleks lõputöö autor koostas küsimustiku (vt Lisa 6). Tulemusi analüüsiti tabelarvutussüsteemi Microsoft Excel 2010 abil.

Lõputöö autor esitas 7. klassi õpilastele küsimuse, kas neile meeldib lugeda? Vastajaid oli 24 õpilast. Neist poisse oli 14 ja tüdrukuid 10. Joonisel 1 on kajastatud õpilaste vastused.

Joonis 1. Lugemise meeldivus 7.klassis

Tulpdiaagrammist selgub, et tüdrukutele meeldib rohkem lugeda kui poistele. Ainult kahele tüdrukule ei meeldi lugeda. Suur osa on neid, kellel puudub aeg lugemiseks, rohkem on neid tüdrukute seas, kuna tüdrukud võivad tegelda oma hobidega, käia näiteks tantsimas, muusikakoolis jne. Vastanud poistest on vaid kolm, kes loevad, kui on

vaja. Näiteks kui antakse kohustusliku kirjandust, ja ainult üks poiss vastas, et oleneb raamatust, loeb seda raamatut, mis pakkub talle huvi.

Teise küsimusega tahtis töö autor teada saada, kas viimane läbiloetud raamat oli kohustuslik kirjandus või enda poolt valitud raamat. Vastuseid vaadates oli näha, et 17 õpilast luges kohustusliku kirjandust ja ainult seitse õpilast luges peale kohustusliku kirjandust veel muud huvipakkuvat kirjandust. Nendest oli neli tüdrukut ja kolm poissi, kes omal soovil lugesid raamatuid. Kohustusliku kirjanduse lugemine meeldib 7.klassi õpilastest vaid viiele õpilasele, neljale poisile ja ühele tüdrukule, mis oli mulle üllatuseks. Ülejäänutele ei meeldi lugeda kohustuslikku kirjandust, õpilased eelistavad pigem ise valida endale raamatuid. Oma lemmikteost kui ka -autorit oskasid 7.klassis nimetada peaaegu kõik õpilased. 7.klassi õpilaste lemmikteosteks olid:

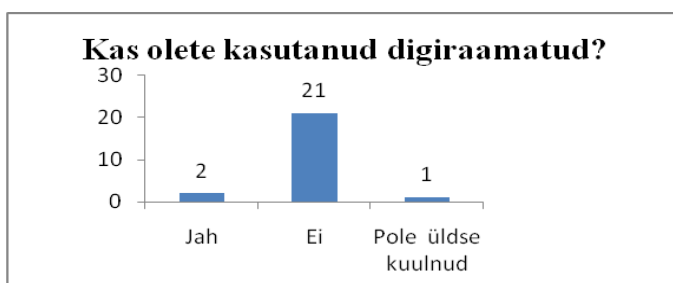
1. J.R.R Tolkien "Sõrmuste isand"
2. Andrus Kivirähk "Leiutajateküla Lotte"
3. Jochen Till "Charlie + Leo"
4. Arthur Conan Doyle „Sherlock Holmes"
5. Oskar Luts "Kevade"
6. Ene Sepp "Medaljon"
7. Helga Nõu "Pea suu!"
8. Lauren Kate "Langenud"
9. Lena Lilleste "Murdvargus koolis"
10. Silvia Rannamaa "Kadri"
11. Turgenev "Muu-muu".
12. Aidi Vallik „Kuidas elad, Ann!"
13. G. Durrell „Härä Huu"
14. Mark Twain „Tom Sawyer"

Lemmikautorid olid järgmised:

1. J.R.R Tolkien
2. Andrus Kivirähk
3. Jochen Till
4. Arthur Conan Doyle
5. Oskar Luts
6. Helga Nõu
7. Ketlin Priilinn

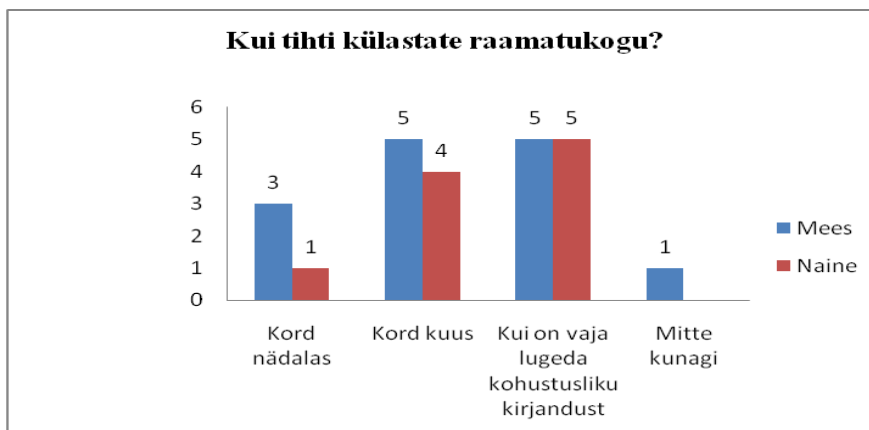
8. I. Turgenev
9. Aidi Vallik
10. G. Durrell
11. Mark Twain

Kümme õpilast vastasid, et neil puudub kas lemmikteos või -autor. Nendest viiel õpilasel puudus täielikult lemmikautor ja -teos. Ülejäänud viis õpilast oskasid nimetada vähemalt lemmikautorit. Põhikooli õpilastele meeldib lugeda romaane ja jutustusi armastusest ja suhetest (tüdrukutele) ja poistele fantastikat, seiklusjutte ja detektiive. Järgmine küsimus oli seotud digiraamatu kasutamisega. Töö autor soovis teada, kui palju lapsi on kasutanud digiraamatuid, selleks et vaadata, mida õpilased eelistavad, kas e-raamatuid või paberraamatuid. Joonisel 2 on tulpdiagramm laste digiraamatute kasutamisest.

Joonis 2. Digiraamatute kasutamine 7.klassis

Järeldada võib seda, et ainult kaks õpilast on kasutanud või kasutab digiraamatuid, 21 õpilast pole kasutanud digiraamatuid, kuid need õpilased, kes pole kasutanud digiraamatuid, oskasid iseloomustada e-raamatuid. Ainult üks inimene arwab, et digiraamatud on hädavajalikud, teised kas ei tea, kuna pole kokku puutunud nendega ja osa arwab, et digiraamatud ei ole vajalikud. Järgmise küsimusega soovis töö autor teada, kui tihti külastatakse raamatukogu. Raamatukogu külastatavus on kajastatud joonisel 3.

Joonis 3. Raamatukogu külastavus 7.klassis

Poisid külastavad raamatukogu kuus tihedamini kui tüdrukud. Võrdsest on neid õpilasi, kes käivad raamatukogus vaid kohustusliku kirjanduse võtmise eesmärgil. Ainult neli õpilast külastavad ka raamatukogus olevat lugemissaali lugemiseks, õppimiseks või selleks, et seal vaadata uusi raamatuid. Ülejäänud ehk 20 õpilast ei külasta lugemissaali. Raamatukogu näitustel, viktoriinidel on osalenud 24 õpilasest vaid kuus õpilast, selleks et saada teada, mis seal toimus, milliseid uued raamatud on ilmunud ja saada rohkem targemaks ja auhindu. Küsitluse käigus sai ka teada, et peale eesti lastekirjanduse õpilased loevad veel ka vene lastekirjandust, nagu näiteks I. Turgenevi “Muu-Muu” ja Mihhail Prišvini “Кладовая солнца”.

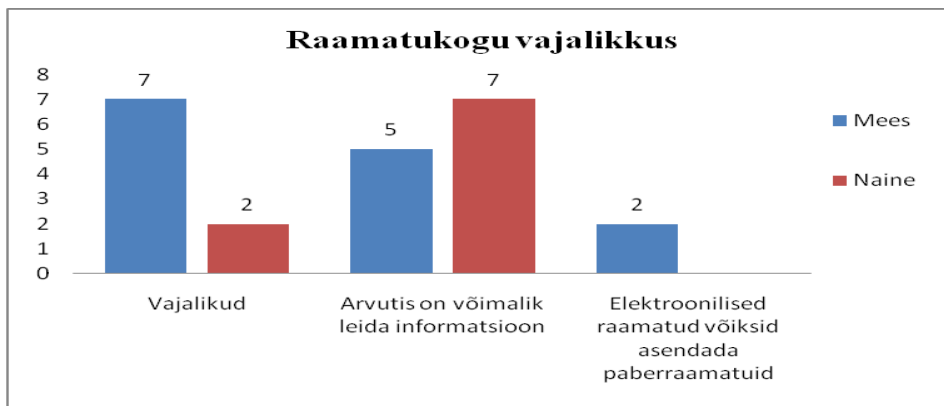
Õpilaste arvates on uue tehnoloogia kasutuselevõtuga vähenenud raamatute lugemine. Ainult kuus õpilast arvavad, et lugemine on tänapäeval veel populaarne. Kuna koolis on õppekavas kohustuslik lugeda ettenähtud raamatuid, siis töö autor tahtis teada, kuidas õpilased suhtuvad kohustuslikku kirjandusse, esitades väite, kui poleks kohustuslikku kirjandust, siis paljudel lastel kaoks raamatute vastu huvi. Õpilased võisid kas nõustuda väitega või mitte, seletades ka oma valikut. Rohkem oli neid, kes nõustusid ehk 17 õpilast, ülejäänud seitse ei nõustunud. Need, kes nõustusid väitega, et kui poleks kohustuslikku kirjandust, siis kaoks paljudel huvi, seletasid seda järgmiselt:

- Sest keegi siis ei loeks raamatuid
- Sest see on nagu karistus ja paneb meid vihkama raamatuid
- Sest, et häid raamatuid on vähe
- Hästi vähesed hakkavad lugema raamatuid ja lõpuks ei hakka keegi neid lugema
- Nad ei loeks enam tihti
- Loogiline
- Laste silmaringi on vaja laiendada, see arendab last
- Internet
- Tänapäeva lapsed ei viitsi lugeda
- Sest paljud loevad ainult selleks, et head hinnet saada
- Sest, et paljud loevad ainult kohustuslikku kirjandust

Need aga, kes nõustusid, seletasid seda sellega, et mõnedel on huvitav lugeda, paljud lapsed ikkagi võtaks endale raamatuid lugemiseks ja on olemas lapsi, kes soovivad lugeda. Väitega, et uue tehnoloogia kasutuselevõtuga on laste silmaring muutunud

kitsamaks, sõnavara väiksemaks ja kujutlusvõime vaesemaks, nõustusi pooled ehk 50% ja 50% ei nõustunud.

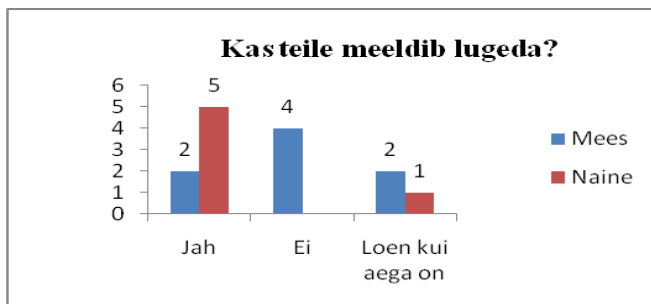
Samuti soovis töö autor teada, mida õpilased arvavad raamatukogu vajalikkusest. Joonisel 4 on kajastatud laste vastused.

Joonis 4. Raamatukogu vajalikkus

Ühelt poolt vaadates on meeldiv, et just poisid arvavad, et raamatukogud on tänapäeval vajalikud, kuid samas on ka kurb, et tüdrukute jaoks vajaliku informatsiooni saamiseks on võimalik kasutada raamatute asemel arvutit. Ainult kaks õpilast arvavad, et e-raamatud võiksid asendada paberraamatuid. Loomulikult arvuti on ka informatsiooni allikas, kuid paljud lapsed mõtlesid selle all, et neile ei meeldi lugeda ja nad pigem istuvad arvutis ja vaatavad filmi selle asemel, et oma silmaringi raamatu lugemisega laiendada. Samuti arvavad õpilased, et nad saavad raamatukogus küll targemaks, kuid filmi vaatamisest nad saavad naudingut ja sealt saab ka targemaks. Mõned aga arvavad, et kui poleks arvutit, siis oleks igav, kuna raamatud on igavad ja arvutis saab mängida erinevaid mänge. Mõnele on raamatukogu heaks ajaviiteks, kus nad võivad kellegagi tutvuda ja rohkem oli neid, kes valisid variandi, et raamatukogus nad saavad targemaks, kuna raamatud laiendavad meie silmaringi.

Sama küsitlus oli antud vastamiseks ka 11.klassi õpilastele. Vastajaid oli 14 õpilast. Neist 6 tüdrukut ja 8 poissi. Küsimuse, kas neile meeldib lugeda, vastused on kajastatud tulpdigrammis Joonisel 5.

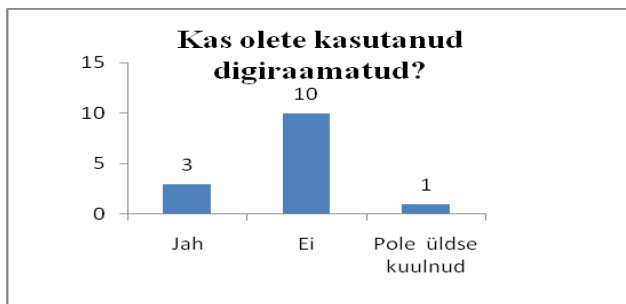
Joonis 5. Lugemise meeldivus

Nagu ka 7.klassi nii ka 11.klassi tüdrukutele meeldib rohkem lugeda kui poistele. Poistest loevad vaid kaks õpilast, ülejäänud neljale poisile ei meeldi lugeda, ja teised loevad vaid siis, kui on aega. Samas vastustest selgus, et vaid neli õpilast lugesid peale kohustusliku kirjandust veel ka muud kirjandust. Neist üks poiss ja kolm tüdrukut. Ülejäänud kümme õpilast luges ainult kohustuslikku kirjandust. Küsimusele, kas neile meeldib lugeda kohustuslikku kirjandust, vastas suurem osa õpilastest, et nad eelistavad endale ise valida raamatuid lugemiseks, kolm õpilast loevad heameelega kohustuslikku kirjandust. Osa õpilasi oskas nimetada oma lemmikautorit ja -teost, mis on järgmised:

1. J.K.Rowling „Harry Potter”
2. Oscar Wilde „Dorian Gray portree”
3. Herman Hesse „Stepihunt”
4. Oscar Wilde „Thousand splendend suns”
5. Margus Karu „Nullpunkt”
6. Dmitri Glukhovsky „Metro 2033”
7. W.Golding „Kärbeste jumal”

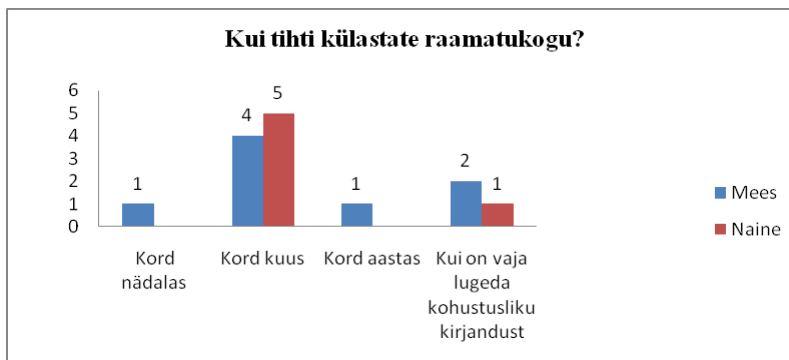
Peamiselt oskasid vastata küsimusele oma lemmikautorist ja -teosest tüdrukud. Tüdrukud loevad peamiselt romaane, fantastikat ja poisid fantastikat ja ajaloolisi romaane ja jutustusi.

Digiraamatuid on kasutanud vaid kolm õpilast, nendeks on tüdrukud, ülejäänud pole kasutanud. Tulemused on kajastatud Joonisel 6.

Joonis 6. Digiraamatute kasutamine 11.klassis

Need kolm õpilast, kes kasutas või kasutab e- raamatuid, vastasid, et need on mugavad ja lihtsad kasutamises. Need õpilased, kes ei kasutanud e-raamatuid arvavad, et need ei ole hädavajalikud, ilma nendeta saab hakkama. Joonisel 7 on kujutatud tulpdiagrammis laste raamatukogu külastavus.

Joonis 7. Raamatukogu külastavus 11.klassis

Kord nädalas külastab raamatukogu vaid üks õpilane, selleks et lugeda ajalehti. Kord kuus külastavad tüdrukud raamatukogu tihedamini kui poisid, kord aastas käib ainult üks poiss raamatukogus ja ülejäänud kolm õpilast käivad raamatukogus ainult siis, kui on vaja lugeda kohustuslikku kirjandust. Mõned õpilased, vastanutest ainult poisid külastavad ka raamatukogus olevat lugemissaali, selleks et lugeda ajalehti või puhata. Vastanutest ainult kaks õpilast on osalenud raamatukogu näitustel või viktoriinidel, et saada uut infot raamatute kohta. Samas sai töö autor teada, et kõik tüdrukud loevad peale eesti lastekirjanduse ka vene keelset, poisid aga mitte.

Arvamusega, et uue tehnoloogia kasutuselevõttuga on vähenenud raamatu lugemine paber kandjal, nõustus suurem osa ehk kaheksa õpilast ja kuus õpilast ei nõustunud selle väitega. Arvamusega, kui poleks kohustuslikku kirjandust, siis paljudel lastel kaoks raamatute vastu huvi, nõustusid 11 õpilast, ülejäänud kolm ei nõustunud. Need, kes

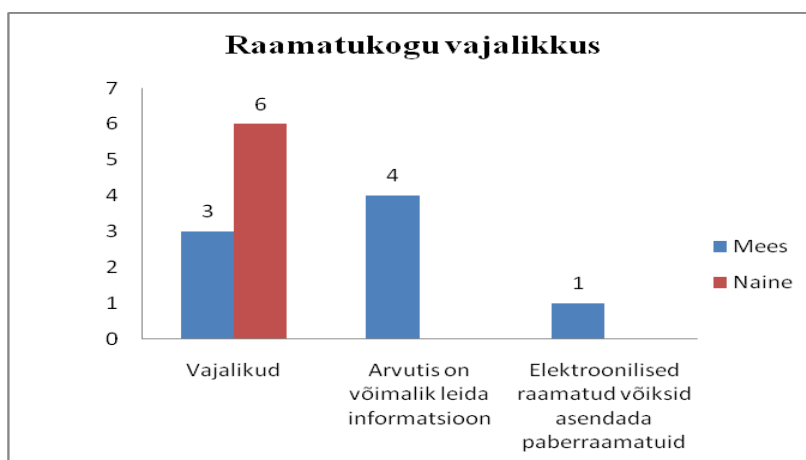
nõustused väitega, et kui poleks kohustuslikku kirjandust, siis kaoks paljudel huvi, seletasid seda järgmiselt:

- Sest keegi ei viitsiks lugeda
- Kuna lastele meeldib rohkem vaadata multfilme
- Sest muidu ei loeks nad midagi
- Lapsed on laisad
- Paljud ei loe
- Mõned ei teaks millest lugeda, ei tunneks huvi raamatu vastu
- Kuna tänapäeva lapsed unustavad raamatutest üldse ning kasutavad rohkem arvutit

Need õpilased aga, kes ei nõustunud, põhjendasid oma valikut järgmiselt:

- Kohustuslikku kirjandust ei loeta, kui teos ei meeldi
- Kellele ei meeldi lugeda, see ei loe niikuinii
- Kui laps tahab, siis ta loeb oma lemmikraamatut

Õpilaste arvamusi raamatukogu vajalikkusest kajastab Joonis 8.

Joonis 8 . Raamatukogu vajalikkus 11.klass

Kui 7.klassis oli rohkem poisse, kes arvasid, et tänapäeval on raamatukogu vajalik, siis 11.klassis enamus tüdrukuid on sellise arvamusega. Tüdrukud loevad pigem raamatut kui istuvad arvutis ja vaatavad filmi. Samuti nagu 7.klassis, nii ka 11.klassis üks õpilane arvab, et e-raamatud võiksid asendada paberraamatuid.

Tüdrukud, kes külastavad raamatukogu tihedamini, arvavad, et raamatukogus nad saavad targemaks ja raamatukogud laiendavad nende silmaringi. Samuti nad ei ole

vastu, kui tulevad kasutusele elektroonilised raamatud, kuna need on mugavad kasutamises ja siis ei pea külastama ka raamatukogu, kuid üheks miinuseks on see, et nad rikuvad nägemist. Poiste jaoks on raamatukogu koht uute tutvuste tegemiseks või sõpradega aja veetmiseks. Poisid eelistavad raamatu asemel vaadata filmi, ja kui poleks arvutit, siis oleks igav, kuna arvutis saab mängida erinevaid mänge.

3. Kokkuvõtvalt tehtud uuringutest

Antud uuringu põhjal võib järeldada järgmist, et Kohtla – Järve Keskraamatukogu lasteosakonna populaarsem raamat on Egner Thorbjorn “Sööbik ja Pisik”, mida võeti 77 korda. Põhikooli laste seas on populaarsem aga Aidi Valliku raamat “Kuidas elad, Ann?”, mida võeti 74 korda. Peamisteks laenutajateks osutusid aga algklassi õpilased nii vene laste seas kui ka eesti õpilaste seas.

Kõige rohkem aga külastavad raamatukogu eesti õpilased. Eesti raamatuid on võetud kokku 1004 ja vene 892 raamatuid ajavahemikus 01.01.2012-01.01.2013.

Vaadeldes aga Narva statistikat on venekeelseid raamatuid võetud rohkem kui eestikeelseid raamatuid, kuna Narvas elab rohkem vene rahvusest inimesi. Narva Keskraamatukogus populaarsem raamat oli Eno Raua „Sipsik”, mida võeti 65 korda. Nii nagu Kohtla – Järve Lasteraamatukogus nii ka Narva Keskraamatukogus oli populaarsem raamat vene keeles Eno Raua „Sipsik”.

Kõige populaarsemad kirjanikud nii Tallinna Keskraamatukogus, Tartu Linnaraamatukogus, Kohtla – Järve Lasteraamatukogus kui ka Narva Keskraamatukogus olid Eno Raud ja Aino Pervik. Samuti Aino Pervik, Eno Raud, Astrid Lindgren Ja Oskar Luts on populaarsemad raamatud vene laste seas, nende teoseid loetakse vene keeles.

Võrreldes eelmise aastaga on vähenenud raamatute lugemine. Kui eelmisel aastal laenutati kokku 1896 raamatut, siis 2013. aasta lõpus oli võetud 1585 ehk 311 võrra vähem raamatuid. Vähenenud on just eesti õpilaste raamatute lugemine.

Kasutades statistikaameti kodulehekülge oli näha, et rahvaarvu kohta võetakse raamatuid rohkem Tartus, mis moodustub 81%, teisel kohal on Kohtla-Järve

lasteraamatukogu, mis moodustub 56,7%, kolmandal kohal on Tallinn 50,7% ja seejärel Narvas on vaid 25% lapsi, kes käib võtmas lasteraamatuid.

Küsimustiku põhjal sai töö autor teada, et põhikooli õpilastest meeldib rohkem tüdrukutele lugeda nagu ka gümnaasiumi õpilastele. Paljudel ei jätku aega lugemiseks. Suurem osa õpilasi luges viimasel ajal ainult kohustuslikku kirjandust ja ainult seitse õpilast lugesid veel muud kirjandust. Küsitluse põhjal selgus, et õpilastele ei meeldi lugeda kohustuslikku kirjandust ja see võib olla põhjuseks, miks paljud ei loe vabal ajal raamatuid. Gümnaasiumi õpilastele samuti ei meeldi lugeda, kui seda sunnitakse tegema.

7.klassi õpilased suutsid peaaegu kõik nimetada oma lemmikautorit ja -teost rohkem kui näiteks 11.klassi õpilased. Mis puutub digiraamatutesse, siis suurem osa põhikooli ja gümnaasiumi õpilastest pole digiraamatuid kasutanud, kuna ei näe, et see oleks hädavajalik. Raamatukogu külastavad 7.klassi õpilased vähemalt kord kuus kohustusliku kirjanduse võtmise eesmärgil. Mõned aga külastavad veel lugemissaali, selleks et kas aega veeta, lugemiseks või uute raamatutega tutvumiseks. Osa õpilasi loeb peale eesti kirjanduse ka vene lastekirjandust.

Gümnaasiumi õpilaste raamatukogu külastavus ei erine kuigi palju põhikooli õpilastest. Peamiselt külastavad poisid lugemissaali, et seal puhata. Põhjuseks võib olla ka see, et raamatukogus on olemas arvuti, kus saab ka mängida.

7.klassi õpilased esitasid oma arvamuse sellest, kuidas nad suhtuvad raamatutesse, millest selgus, et suurem osa arvab, et kui poleks kohustuslikku kirjandust, siis lapsed ka ei loeks, kuna on jäänud väga vähe häid raamatuid. Gümnaasiumi õpilaste arvamus on sama, et lapsed on väga laisad ja nad ei tunneks raamatu vastu huvi. Laste jaoks on uue tehnoloogia ilmumisega kaasnenud ka suured muutused, kuna lapsed eelistavad pigem istuda arvuti taga ja raamatud on nüüd nende jaoks igavad, kuid nad saavad aru, et seetõttu neil on silmaring kitsas, sõnavara väike ja kujutlusvõime vähene.

11.klassi tüdrukud eelistavad võrreldes poistega pigem lugeda raamatut kui istuda arvuti taga. Tüdrukud, kes külastavad raamatukogu tihedamini, saavad nende arvates raamatukogus targemaks ja raamatukogud laiendavad nende silmaringi.

Võrreldes raamatukogu ja küsimustiku andmeid, jõudis töö autor järeldusele, et rohkem külastavad raamatukogu algklassi ja põhikooli õpilased, gümnaasiumi õpilased eelistavad aga rohkem aega veeta arvuti taga.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö andis ülevaate lugemise tähtsusest ja eelnevatest samateemalistest uuringutest. Selleks, et teada saada, millist rolli mängib raamatukogu laste elus ja välja selgitada laste lugemiseelistused, viidi läbi küsitlus, mis hõlmas põhikooli ja gümnaasiumi õpilasi. Uurimistulemustest selgus, et peamisteks raamatukogu külastajateks on algklassi ja põhikooli õpilased, kelle jaoks on raamatukogu midagi enam kui koht kohustusliku kirjanduse hankimiseks. Raamatukogu külastavad nad ka muul eesmärgil, et saada targemaks, tutvuda uute raamatutega ja osaleda viktoriinides, mille eest on võimalik saada ka auhinda. Samas raamatukogu laiendab nende silmaringi. Raamatukogu püüavad õpilased külastada vähemalt kord kuus.

Uuringu käigus selgus, et rohkem meeldib lugeda tüdrukutele. Tüdrukud loevad heameelega enda poolt valitud kirjandust, kus on palju seiklusi. Selgus ka see, et arvutiajastuga on väga palju muutunud seoses sellega, et osa lapsi ei viitsi lugeda raamatuid. Pigem eelistavad lapsed istuda arvuti taga. Digiraamatuid on kasutanud vaid kolm õpilast ja lapsed ei näe põhjust, et digiraamatud oleksid hädavajalikud. Õpilased eelistavad lugeda paberkandjal olevaid raamatuid.

Tulemused näitavad ka seda, et kui põhikooli õpilastel on olemas oma lemmikautor või -teos, mida nad oskavad ka nimetada, siis gümnaasiumiõpilastel kas puudub lemmikautor või nad nimetavad oma lemmikteoseks raamatut, mida nad on läbi lugenud kohustusliku kirjandusena. Küsimustiku tulemused näitavad, et vaid osa õpilasi on lugenud peale kohustusliku kirjanduse veel muud huvipakkuvat kirjandust.

Laste vastustest selgub küll see, et raamatukogud on vajalikud, nad on raamatukogu tähtsusega kursis, kuid arvuti on muutnud nende elu huvitavamaks ja lugeda lihtsalt raamatut, sirvida paar lehekülge, on nende jaoks muutunud igavaks. Selle asemel, et lugeda mõnd raamatut, eelistavad nad vaadata raamatu põhjal tehtud filmi. Raamatukogu uuringust aga selgus, et populaarsemad autorid laste seas on Egner Thorbjorn, Enno Raud, Aino Pervik, Astrid Lindgren, Andrus Kivirähk, Aidi Vallik. Samas mõned autorid, nagu näiteks Aino Pervik, Enno Raud, Astrid Lindgren ja Oskar Luts, on väga populaarsed kirjanikud vene laste seas, nende teoseid loetakse vene keeles. Samuti laste küsitluses oli neid autoreid ka nimetatud. Küsitlusest selgus, et lapsed loevad vähe tänapäeva eesti lastekirjandust. Peamiselt nimetati vanema põlve kirjanikke.

Uuringust selgus, et raamatuid võetakse rohkem Tartus, teisel kohal on Kohtla-Järve, kolmandal kohal Tallinn ja viimasel Narva.

Autori poolt püstitatud hüpoteesid leidsid kinnitust selles, et lapsed loevad rohkem neid raamatuid, mis eeldab õppeprogramm ja kõige aktiivsemad lugejad on algkooli ja põhikooli õpilased. Gümnaasiumiõpilaste vastustest selgus, et neil ei jätku aega raamatu lugemiseks. Osa ajast nad kulutavad mängimiseks arvuti taga.

Autori poolt tehtud raamatukogude andmete analüüs ja läbiviidud küsitlus aitab tulevikus tulevasi õpetajaid rohkem pöörata tähelepanu lugemishuvi vähenemise probleemile. Lugemishuvi vähenemisega on seotud arvutid ja internet, televiisor ja muud tehnoloogilised vahendid, mis muudavad noorte maailma väga atraktiivseks. Lugemine aga eeldab keskendumist ja kujutlusvõime rakendamist, mis nõuab noorelt pingutamist. Lugemise vähenemises võib süüdistada ka täiskasvanuid, kuna järjest vähem on kodusid, kus mõistetakse lugemise tähtsust. Kuid just esimene kokkupuute raamatuga peab algama kodust. Lugemisvara soovitamisel on lastevanemate ja õpetajate mõju kõige suurem. Arvan, et ka suur roll on raamatukogul, kes peaks rohkem korraldama üritusi ja viktoriine, kohtumisi kirjanikega. Väiksemaid lapsi tuleb kaasata võluvasse raamatumaailma, ja kuna vastustest selgus, et suurematele meeldib saada kingitusi, siis sellega võib mõjutada neid osalema kirjanduslikes viktoriinides. Samuti võiksid õpetajad korraldada konkursse raamatute põhjal, et lapsed ei näeks lugemist ainult kohustusliku kirjanduse lugemisena. Õpilastel peab tekkima huvi raamatu vastu.

SUMMARY

Popularity of reading in the example of the children's department of Kohtla-Järve Central Library

The diplom thesis is „Popularity of reading in the example of the children's department of Kohtla-Järve Central Library”. The aim of this study is to identify what the library means for children. The bachelor's thesis contains data overview of Central Library of Kohtla-Järve. To achieve this, the author has the following objectives:

- processing of theoretical material;
- conducting a survey among students;
- collection, analysis and processing of data;
- conclusions.

The study was conducted among Estonian schools in Ida-Virumaa. 38 people were interviewed, among them 14 students study at gymnasium and 24 students study at basic school. The main question of the bachelor's thesis is the popularity with children, based on the data of Central Library of Kohtla-Järve.

This study shows that the basic school and primary school students for who the library is more than compulsory familiarising with literature visited the library more. The library broadens horizons. The students try to visit the library at least once a month. The computer is changing their lives more interesting, reading books is becoming boring. Sometimes they prefer to watch a movie to reading the same book. The library of the study revealed that the popular children's authors are Thorbjorn Egner, Eno Raud, Aino Pervik, Astrid Lindgren, Andrus Kivirähk and Aidi Vallik.

The author's hypotheses were confirmed by the fact that more people read those books that yhe curriculum. Primary and secondary school students are the most active library readers. The secondary school student's responses revealed that they have no time to read books.

The library survey carried out in the future will help the future teachers to pay more attention to the problem of decline in reading. The problems of reading are connected computers, we have to make the children's world very attractive.

KIRJANDUS

Aus, Astrid 2006. *Ilukirjandus põhikoolis*. Haridus 11: 24 – 26.

Kärtner, Piret 2000. Lugesiskuse arendamine. Keeleõpetaja metoodikavihik. Tallinn: TEA.

Kruus, Priit 2010. Noored ja kirjandus. *Keel ja Kirjandus* 12: 928 – 930.

Mallene, S., Vaikmäe, I. 2010. *Lugeda on vahva!* Tallinn: Ilo.

Maurois, Andre 1998. Oskus lugeda. *Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse lastekirjanduse ja lastekultuuri almanahh lk 1 – 2*.

Müürsepp, Mare 2003. *Lastekirjandus – müüt, pilt, lugu, laps*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.

Pennac, Daniel 2010. *Nagu romaan*. Tallinn: Varrak.

Vaiksoo, Jaanus 2012. Lugesise hind. *Sirp Eesti Kultuurileht* 37.

Vallik, Aidi 2006. Et laps hakkaks lugema meelsasti. *Haridus* 3: 6 – 9; 4: 6 – 9.

Vihalemm, Peeter 2014. Kultuurisuhte muutumine. *Akadeemia* 3: 422 – 449.

MATERJALI ALLIKAD

- Douglas, J. 2010. Lugemine on popp ja aitab sõpru leida. <http://www.norden.ee/et/meist/uudised/item/429-lugemine-popp-soebral> (viimati vaadatud 14.01.2014).
- EDRK = Eesti Digiraamatute Keskus 2010. <http://www.edrk.ee/e-raamatutest/> (viimati vaadatud 20.01.2014).
- ELK = Eesti Lastekirjanduse Keskus 2007. http://www.elk.ee/?page_id=471 (viimati vaadatud 14.01.2014)
- Hennoste, Tiit 2011. Digiraamat ei vaja raamatukogu. <http://epl.delfi.ee/news/arvamus/digiraamat-ei-vaja-raamatukogu.d?id=62794320> (viimati vaadatud 14.01.2014).
- Jaagant, Urmas 2010. Koolidirektor: õpilastel napib lugemisoskust. <http://epl.delfi.ee/news/eesti/koolidirektor-opilastel-napib-lugemisoskust.d?id=51278383> (viimati vaadatud 21.01.2014).
- Kohtla – Järve Keskraamatukogu 2003. <http://k-jarve.lib.ee/130> (viimati vaadatud 21.01.2014).
- Kohtla – Järve Keskraamatukogu laenutuste edetabel. webmail.auv.ee/squirrelmail/src/view_text.php?mailbox (viimati vaadatud 21.01.2014).
- Kommel, Kutt 2010. Eesti elanike lugemishuvi on jätkuvalt suur. <http://www.stat.ee/50478?highlight=ajakasutuse,uuring> (viimati vaadatud 21.01.2014).
- Kommel, Kutt 2011. Elanikud osaleksid kultuurisündmustel meelsasti rohkem. <http://www.stat.ee/49531> (viimati vaadatud 21.01.2014).
- Koppel, Karin 2013. Digiraamatute suurim kitsaskoht on vähene nõudlus. <http://uudised.err.ee/?06270735> (viimati vaadatud 20.01.2014).
- Korda läinud lugemisaasta jõuab täna lõpule 2011. <http://uuseesti.ee/35629> (viimati vaadatud 24.01.2014)
- Korsten, Teet 2009. Aastal 2010 hakatakse lugemist väärtustama. <http://www.pohjarannik.ee/modules.php?name=News&file=print&sid=10260> (viimati vaadatud 24.01.2014)
- Kressa, Kaarel 2010. Krista Ojasaar: lugeja saab hea väljendusoskuse. <http://epl.delfi.ee/news/kultuur/krista-ojasaar-lugeja-saab-hea-valjendusoskuse.d?id=51186603> (viimati vaadatud 24.01.2014)

National Year of Reading Wales 2008. <http://www.yearofreadingwales.org.uk/home> (viimati vaadatud 29.01.2014)

Pandis, Meelis 2006. Laste lugemisoskusest mitme nurga alt. <http://epl.delfi.ee/news/kultuur/meelis-pandis-laste-lugemisoskusest-mitme-nurga-alt.d?id=51054748> (viimati vaadatud 21.01.2014).

Peegel, Mari 2010. Eesti noored pannakse kirjandusest rääkima. <http://epl.delfi.ee/news/kultuur/eesti-noored-pannakse-kirjandusest-raakima.d?id=51288445> (viimati vaadatud 21.01.2014).

Projekt “Lugeda on mõnus” 2013. http://www.lugemisyhing.ee/index.php?page=&action=article&article_id=125 (viimati vaadatud 14.01.2013)

Puksand, Helin 2011. Eesti kooliõpilaste lugemisharjumused. <http://kjk.eki.ee/pdf/HPuksand.pdf>

Rahvusvahelised haridusuuringud 2012. <http://uuringud.ekk.edu.ee/est/pisa/2012/> (viimati vaadatud 14.01.2014)

Reka, Julia 2013. Populaarsemad eesti lastekirjanike raamatud. Narva Keskraamatukogu aastaaruanne. http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/32524/Julia_Reka.pdf?sequence=1 (viimati vaadatud 21.01.2014).

Saar, Põll 2003. Elanikkonna kultuuritarbimise uuring. http://www.saarpoll.ee/UserFiles/File/kultuuritarbimise_uuring_2003.pdf (viimati vaadatud 21.01.2014).

Saar, Põll 2006. Elanikkonna kultuuritarbimise uuring. http://www.saarpoll.ee/UserFiles/File/kultuuritarbimise_uuring_2006.pdf (viimati vaadatud 21.01.2014).

STAT = Statistika andmebaas. <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=RL001&lang=2> (viimati vaadatud 05.02.2014).

Tallinna Keskraamatukogu. <http://www.keskraamatukogu.ee/soovitame/kirjandus-2/edetabelid/2012-18/> (viimati vaadatud 21.01.2014).

Vallik, Aidi 2008. Hea lasteraamatu fenomen. Õpetaja Leht http://opleht.ee/arhiiv/?archive_mode=article&articleid=683 (viimati vaadatud 20.01.2014).

LISAD

Lisa 1. Kohtla-Järve Keskraamatukogu laenutuste edetabel (eesti raamatud) ajavahemikus 01.01.2012-01.01.2013

Edetabel kajastab järgmisi lugejarühmi:

Algklasside õpilased AK (III-IV)

Koolieelikud KE

Põhikooli õpilased PK (V-VII)

Jrk	Autor	Pealkiri	Aasta	Laenutusi
1	Egner, Thorbjorn	Sööbik ja Pisik	1997	77 KE, AK
2	Vallik, Aidi	Kuidas elad, Ann?	2001	74 PK
3	Rannap, Jaan	Nublu	2000, 2008	59 AK
4	Krüss James	Timm Thaler, ehk, Müüdnud naer: romaan peamiselt noorele lugejale	2001	56 PK
5	Kitzberg, August	Libahunt: draama viies vaatuses	2004	47 PK
6	Kästner Erich	Veel üks Lotte	2000	43 AK
7	Reinla, Astrid	Pätu	2000	43AK
8	Raud, Eno	Ninatark muna	1980	42 AK
9	Koidula, Lydia	Säärane mulk, ehk, Sada vakka tangusoola: naljamäng kolmes vaatuses	2002	38 PK
10	Preussler, Otfried	Väike nõi	1979	37 AK
11	Barber, Shirley	Hambahaldjas	1999	37 AK
12	Lindgren, Astrid	Vahtramäe Emil	1999	36 AK
13	Burnie, David	Linnud ja nende maailm	1997	36 KE
14	Spiteri, Helena	1001 küsimust ja vastust: loodus, teadus ja leiutised, ajalugu, sport ja meelelahutus	1998	36 PK
15	Lindgren, Astrid	Emili vemp nr. 325	2003	36 AK

16	Rowling, J.K	Harry Potter ja tarkade kivi	2000	35 PK
17	Pervik, Aino	Kollane autopõrnikas sõidab ringi	1999	33 KE, AK
18	Lindgren, Astrid	Bullerby lapsed	1995	32 AK
19	Kivirähk, Andrus	Sirli, Siim ja saladused	1999	31 AK
20	Väljal, Silvi	Jussikese seitse sõpra	1999	31 KE, AK
21	Kross, Jaan	Mardileib	1973	30 PK
22	Kross, Jaan	Mardileib	2004	30 PK
23	Preussler, Otfried	Nõiad, tondid, vetevaimud	2000	29 AK
24	Lindgren, Astrid	Pipi Pikksukk	1988	28 AK
25	Saint – Exupery, Antoine de	Väike prints	1993	28 PK
26	Рауд, Эно	Сипсик	2010, 2011	60 AK
27	Носов, Николай, Николаевич	Приключения Незнайки и его друзей	1990	55 AK
28	Парр, Мария	Вафельное сердце	2008	50 PK
29	Твен, Марк	Приключения Том Сойера	198	44 PK
30	Медведев, Валерий	Баранкин, будь человеком: 36 событий из жизни Юры Баранкина	1996	44 AK
31	Родари, Джанни	Приключения Чиполлино	1986	41 AK
32	Рауд, Эно	Муфта, Полботинка и Моховая Борода	1987	41 AK
33	Рауд, Эно	Книга рекордов животных	2008	40 AK
34	Лутс, Оскар	Весна: картинки из школьной жизни	2000	38 PK
35	Брагинский, Эмиль	Вокзал для двоих	1993	37
36	Кэрролл, Льюис	Алиса в стране чудес	1992	34 AK
37	Чехов, Антон	Каштанка и	2008	33 AK

	Павлович	другие рассказы		
38	Хавукайнен, Айно	Тату и Пату – изобретатели	2010	32 КЕ
39	Прокофьева, Софья Леонидовна	Пока бьют часы	2000	31 АК
40	Гибсон, Рей	Обучающие игры: чтение и счет для детей младшего возраста	1997	31 АК
41	Носов, Николай	Фантазеры	1997	31 АК
42	Распутин, Валентин	Уроки французского	1982	30 РК
43	Висландер, Джуджа	Мама Му и Ворон	2007	27 АК
44	Линдгрен, Астрид	Малыш и Карлсон, который живёт на крыше	2007	27 АК
45	Висландер, Джуджа	Мама Му на дереве	2007	27 АК
46	Монтгомери, Люси Мод	Авонлейские хроники	2011	27 АК
47	Лутс, Оскар	Мальчик с рожками = nukitsamees	2006	27 АК
48	Прокофьева, Софья Леонидовна	Машины сказки	2002	27 ЕК
49	Чарская, Лидия Алексеевна	Лучшие повести для девочек	2011	27 РК
50	Волков, Александр Мелентьевич	Волшебник Изумрудного города	1989	27 АК

**Lisa 2. Kohtla-Järve Keskraamatukogu laenutuste edetabel ajavahemikus
01.01.2013-07.11.2013**

Jrk	Autor	Pealkiri	Aasta	Laenutusi
1	Rannap, Jaan	Nublu	2000, 2008	51 AK
2	Raud, Eno	Kalevipoeg	2004	43 PK
3	Lindgren, Astrid	Vahtramäe Emil	1999	40 AK
4	Reinla, Astrid	Pätu	2000	35AK
5	Defoe Daniel	Robinson Crusoe elu ja kummalised seiklused	1984	34 PK
6	Egner Thorbjorn	Sööbik ja Pisik	1997	34 AK
7	Tolkien, J.R.R	Kääbik, ehk, Sinna ja tagasi	1977	34 PK
8	Molnar, Ferenc	Pal – tänava poisid	2003	34 PK
9	Raud, Eno	Ninatark muna	1980	32 AK
10	Pervik, Aino	Kunksmoor	1986	31 AK
11	Krüss, James	Timm Thaler, ehk, Müüdnud naer ja teised	2001	30 PK
12	Kross, Jaan	Mardileib	2004	30 PK
13	Kivirähk, Andrus	Sirli, Siim ja saladused	1999	29 AK
14	Pervik, Aino	Kunksmoor; Kunksmoor ja kapten Trumm	2001	28 AK
15	Durell, Gerald	Minu pere ja muud loomad	2007	26 PK
16	Parijõgi, Jüri	Teraspoiss	1994	25 PK
17	Lindgren, Astrid	Meisterdetektiiv Blomkvist	1999	24 PK
18	Luts, Oskar	Kapsapea	2008	23 PK
19	Golding, William	Kärbeste jumal	1989	23 AK
20	Kästner, Erich	Veel üks Lotte	2000	23 AK
21	Kitzberg, August	Libahunt	2004	23 PK
22	Lindgren, Astrid	Pipi Pikksukk	1988	22 AK
23	Tolkien, J.R.R	Kääbik, ehk, Sinna ja tagasi	1995	22 PK
24	Tungal, Leelo	Kristiina, see keskmine	1989	22 PK
25	Väljal, Silvi	Jussikese seitse sõpra	1999	22 AK

**Lisa 3. Narva Linnaraamatukogu laenutuste edetabel (eesti ja vene raamatud)
ajavahemikus 01.01.2012-25.02.2013**

Jrk	Autor	Pealkiri	Aasta	Laenutusi
1	Raud, Eno	Sipsik	2001	65
2	Pervik, Aino	Kunksmoor	2001	64
3	Kivirähk, Andrus	Rehepapp ehk November	2006	59
4	Kivirähk, Andrus	Sibulad ja šokolaad	2002	40
5	Raud, Eno	Sipsik	2009	40
6	Luts, Oskar	Kevade: pildikesi koolipõlvest (I osa)	1999	37
7	Pervik, Aino	Kollane autopõrnikas sõidab ringi	2008	37
8	Kivirähk, Andrus	Lotte: reis Lõunamaale	2002	35
9	Kreutzwald, Friedrich Reinhold	Eesti rahva ennemuistsed jutud	1996	30
10	Raud, Eno	Lugu lendavate taldrikutega	2000	30
11	Сипсик	Райд, Эно	2010	91
12	Арабелла – дочь пирата	Первик, Айно	2001	76
13	Муфта, Полботинка и Моховая борода	Райд, Эно	2001	71
14	Весна: картинки из школьной жизни	Лутс, Оскар	2000	68
15	Наш лисенок	Таммсааре, А.Х	1986	66
16	Ноябрь или Гуменьщик	Кивиряхк, Андрус	2008	51
17	Нарва: История, времена, события, люди, достопримечательности Нарвы и ее окрестности	Ида, Оскар	2008	45
18	Сказки	Крейцвальд, Ф	2003	45
19	Лотте из Деревни изобретателей	Кивиряхк, Андрус	2009	45
20	Мститель	Борнхее, Э.	2005	45
21	Баба-Мора	Первик, Айно	1982	44

	(Kunksmoor)			
22	Мартов хлеб	Кросс, Яан	2009	40
23	Тепло надежды: перевод с эстонского	Виилма, Лууле	1999	32
24	Исторические повести : перевод с эстонского	Борнхее, Э.	1984	31
25	Рассказы о самолетах для маленьких мужчин	Немвальтс, Урмас	2008	31
26	Весна и кашка	Кивиряхк, Андрус	2010	30

Lisa 4. Tartu Linnaraamatukogu laenutuste edetabel**2012 Lastekirjanduse top**

Jrk	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1	Raud, Eno	Kalevipoeg	366
2	Kästner, Erich	Veel üks Lotte	331
3	Pervik, Aino	Kunksmoor	329
4	Molnár, Ferenc	Pál-tänava poisid	300
5	Rowling, J. K.	Harry Potter ja tarkade kivi	293
6	Nöstlinger, Christine	Vahetuslaps	287
7	Egner, Thorbjørn	Sööbik ja Pisik	283
8	Kivirähk, Andrus	Sirli, Siim ja saladused	279
9	Lindgren, Astrid	Vahtramäe Emil	277
10	Pamela Lyndon	Mary Poppins, Travers	274
11	Raud, Eno	Sipsik	270
12	Reinla, Astrid	Pätu	258
13	Pervik, Aino	Arabella, mereröövli tütar	257
14	Kass, Kristiina	Samueli võlupadi	233
15	Preussler, Otfried	Väike nõi	231
16	Lindgren, Astrid	Bullerby lapsed	230
17	Krüss, James	Timm Thaler, ehk, Müüdnud naer ja teised	223
18	Ole Lund	Kummi-Tarzan ja teised, Kirkegaard	206
19	Pervik, Aino	Kollane autopõrnikas sõidab ring	205
20	Parijõgi, Jüri	Jutte	202
21	Kass, Kristiina	Kasper ja viis tarka kassi	201
22	Rannap, Jaan	Nublu	195
23	Väljal Silvi	Jussikese seitse sõpra	194
24	Rowling, J. K.	Harry Potter ja saladuste kamber	187
25	Schmidt, Annie M. G	Viplala lood	183

**Lisa 5. Tallinna Keskraamatukogu lastekirjanduse laenutuste edetabel
ajavahemikus 01.01.2012-01.01.2013**

Jrk	Autor	Pealkiri	2012
1	Lindgren, Astrid	Meisterdetektiiv Blomkvist elab ohtlikku elu	807
2	Pervik, Aino	Kunksmoor	761
3	Vallik, Aidi	Kuidas elad, Ann? Mis teha, Ann?	756
4	Pervik, Aino	Arabella, mereröövli tütar	736
5	Pervik, Aino	Paula jõulud	717
6	Reinla, Astrid	Pätu	679
7	Lindgren, Astrid	Vahtramäe Emil	658
8	Kivirähk, Andrus	Sirli, Siim ja saladused	634
9	Egner, Thorbjorn	Sööbik ja Pisik	588
10	Raud, Eno	Sipsik	584
11	Astrid Lindgren	Bullerby lapsed	574
12	Raud, Eno	Naksitrallid	561
13	Kass, Kristiina	Samueli võlud	548
14	Preussler, Otfried	Väike nõid	539
15	Krüss, James	Timm Thaler, ehk Müüdnud naer	529
16	Raud, Piret	Tobias ja teine B	528
17	Rannap, Jaan	Nublu	524
18	Exupery, Antoine de Saint –	Väike prints	501
19	Kästner, Erich	Veel üks Lotte	493
20	Durell, Gerald	Minu pere ja muud loomad	488
21	Nõu, Helga	Pea suu! Tõmba uttu!	482
22	Pervik, Aino	Kollane autopõrnikas sõidab ringi	474
23	Schmidt, Annie	Viplala	473
24	Vaiksoo, Jaanus	Neli hommikut ja üks õhtu	466
25	Bornhöhe, Eduard	Tasuja	462
26	Molnar, Ferenc	Pal – tänava poisid	460

Lisa 6. Küsimustik õpilastele

Lugupeetud küsimustiku vastajad!

Mina, Kristina Skutsas, kirjutan lõputööd teemal “Eesti lastekirjanduse lugemine Kohtla-Järve Lasteraamatukogus”. Palun täita küsitlus, mille eesmärgiks on küsitluse tulemusena välja selgitada, mida lapsed ja noored loevad.

Olen Teile tänulik uurimistöö läbiviimisel kaasa aitamisel. Vastamine on täiesti anonüümne.

Mõne küsimuse juures võib ära märkida mitu vastusvarianti või/ja võimalusel see ise kirja panna.

1. Palun märkige oma andmed:

Sugu:

☐ Mees

☐ Naine

Vanus:

2. Kas Teile meeldib lugeda?

☐ Jah

☐ Ei

3. Milline oli viimane läbiloetud raamat?

4. Kas viimane läbiloetud raamat oli kohustuslik kirjandus? Kui jah, siis võiksite kirjutada raamatu pealkirja ja autori?

☐ Jah

☐ Ei

5. Kas teile meeldib lugeda kohustuslikku kirjandust või pigem eelistate ise valida endale raamatuid lugemiseks?

☐ Meeldib lugeda kohustuslikku kirjandust

☐ Meeldib pigem ise valida endale raamatuid lugemiseks

6. Mis on teie lemmikteos?:

7. Millised eesti kirjanikud teile meeldivad?:

8. Millist kirjandust teile meeldib lugeda?:

☐ Romaane ja jutustusi armastusest ja suhetest

☐ Seiklusjutte

- Detektiive
- Fantastikat
- Ajaloolisi roomaane ja jutustusi
- Lugusid loodusest ja loomadest
- Lugusid koolist
- Ajalehti ja ajakirju
- Koomikseid
- Muu _____

9. Kas te olete kasutanud digiraamatuid?

- Jah
- Ei
- Pole sellest üldse kuulnud

10. Kui olete kasutanud digiraamatuid, mida te arvate nendest?

- Mugav ja lihtne kasutamises
- Pole vaja aega raisata raamatukogu külastamisele
- On võimalik lugeda neid nii arvutite kui ka nutitelefonide ekraanilt
- Muu _____

11. Kas te arvate, et digiraamatud on hädavajalikud?

- Jah
- Ei
- Ei tea
- Muu _____

Kuidas te arvate, kas uue tehnoloogia (e- raamatud, arvutid) kasutuselevõttuga vähenes raamatu lugemine paberkandjal?

- Jah
- Ei

12. Kui tihti te külastate raamatukogu?

- Kord nädalas
- Kord kuus
- Kord aastas
- Külastan siis, kui on vaja lugeda kohustusliku kirjandust
- Mitte kunagi

13. Kas te külastate ka raamatukogus olevat lugemissaali? Kui vastasite jaatavalt siis mis eesmärgil?

☐ Jah

☐ Eesmärk:

☐ Ei

14. Kas raamatukogud on tänapäeval lastele vajalikud?

☐ Vajalikud

☐ Raamatukogud on vajalikud ainult raamatute lugemiseks. Arvutis on võimalik ka leida midagi huvitavat, põnevat

☐ Kuna meie maailm pidevalt muutub siis arvan, et e – raamatud võiksid asendada paber kandjal olevaid raamatuid

☐ Mulle meeldib istuda arvutis ja vaadata filme. Ei meeldi lugeda raamatuid

15. Kas te loete ka venekeelset lastekirjandust?

☐ Jah

☐ Kui vastasite jaatavalt, kirjutage palun raamatu pealkiri (kui on meeles):

☐ Ei

16. Kas te olete osalenud raamatukogu näitustel, viktoriinides?

☐ Jah

☐ Kui vastasite jaatavalt, mis kasu te saite raamatukogu näitustest ja viktoriinidest?

☐ Ei

17. Kas te olete nõus sellega, et kui poleks koolis kohustuslikku kirjandust, siis paljudel lastel kaoks raamatute vastu huvi?

☐ Nõustun. Miks?

☐ Ei nõustu. Miks?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Kristina Skutšas (sünnikuupäev: 26.05.1988)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Lugemise populaarsus Kohtla-Järve Keskraamatukogus Lasteosakonna näitel, mille juhendaja on Maret Annuk.

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas

27.05.2014